

ikke kan ske uden væsentlig ulempe for straffesagen, kan retten vælge at udskyde erstatningsspørgsmålet til særskilt behandling. Det betyder i praksis, at den forurettede må anlægge et civilt søgsmål mod den tiltalte.

Hvis oplysningerne i sagen er utilstrækkelige, vil erstatningskravet ikke blive afgjort i forbindelse med straffesagen. Det samme gælder, hvis en domfældelse eller frifindelse af tiltalte ikke vil medføre en afgørelse »i samme retning« som erstatningskravet. Der gælder med andre ord et »ensretningsprincip«. Det følger heraf, at den tiltalte som udgangspunkt ikke kan dømmes til at betale erstatning, hvis der sker frifindelse i straffesagen. Hvis erstatnings- og straffesagen behandles sammen, kan erstatningssagen kun afgøres samtidig med straffesagen og hverken før eller efter straffesagens afgørelse.

Retsplejelovens kapitel 66 a indeholder regler om beskikkelse af advokat for forurettede i en række sager vedrørende overtrædelse af visse nærmere opregnede bestemmelser i straffeloven, herunder sager om vold og voldtægt. For så vidt angår lovovertrædelser, som ikke er omfattet af kapitel 66 a, indeholder retsplejelovens § 995 a, stk. 1, en adgang til at beskikke advokat for erstatningssøgende til at bistå denne med opgørelsen af erstatningskravet, hvis den erstatningssøgende opfylder de økonomiske betingelser for at få fri proces. Derimod giver bestemmelsen ikke mulighed for at beskikke advokat med henblik på at godtgøre og procedere erstatningsgrundlaget. Retsplejeloven hjemler endvidere ikke mulighed for, at erstatningssøgende kan få dækket sine omkostninger, selv om den pågældende har haft behov for at lade sig repræsentere ved advokat eller i øvrigt har haft omkostninger forbundet med at rejse erstatningskravet.

Hvis den forurettedes krav på erstatning er afgjort ved dom, f.eks. i forbindelse med straffesagen, yder Erstatningsnævnet erstatning efter reglerne i lov om erstatning til ofre for forbrydelser (offererstatningsloven). Efter § 11 a, stk. 2, i denne lov er Erstatningsnævnet imidlertid ikke bundet af rettens afgørelse om erstatning, for så vidt skadevolderen under sagen må anses for at have anerkendt kravet eller dets størrelse.

Advokatrådet, Rigsadvokaten og Dommerforeningen anfører, at den erstatningssøgende med de nugældende regler ofte henvises til at anlægge civilt søgsmål, fordi erstatningspåstanden ikke kan afgøres på det grundlag, som foreligger under straffesagen, eller fordi udfaldet af straffesagen ikke går »i samme retning« som erstatningssagen. Det anføres, at resultatet heraf ofte bliver, at den erstatningssøgende opgiver sit erstatningskrav. Det anføres endvidere, at i det omfang erstatningssøgende fortsætter forfølgelsen af er-

statningskravet, vil det ofte føre til et civilt søgsmål med delvis gentagelse af den bevisførelse, som har fundet sted under straffesagen.

Advokatrådet, Rigsadvokaten og Dommerforeningen har drøftet nogle spørgsmål vedrørende de gældende regler, der vurderes at give anledning til særlige problemer. Det konkluderes imidlertid, at opgaven med at reformere adhæsiionsprocessen er af så kompleks karakter, at spørgsmålene bør overvejes nærmere under et egentligt udvalgsarbejde. Advokatrådet, Rigsadvokaten og Dommerforeningen peger i den forbindelse på følgende spørgsmål, som bør overvejes nærmere under et sådant udvalgsarbejde:

- Hvorvidt »ensretningsprincippet« bør ophæves.
- Hvorvidt retten bør have mulighed for at afgøre erstatningsspørgsmålet før eller efter, at spørgsmålet om straf afgøres. En sådan ordning kendes fra færdselslovens område.
- Hvorvidt anklagemyndigheden bør have en udvidet pligt til at vejlede den erstatningssøgende om fremsættelse af et erstatningskrav, hvis der sker en ophævelse af ensretningsprincippet, og der indføres mulighed for at afgøre erstatningsspørgsmålet før eller efter straffesagens afgørelse.
- Hvorvidt en ophævelse af ensretningsprincippet og en indførelse af mulighed for at afgøre erstatningsspørgsmålet før eller efter straffesagens afgørelse bør føre til, at muligheden for at beskikke advokat uden for de sager, som er omfattet af kapitel 66 a, udvides. Navnlig således, at der kommer til at gælde samme regler for betaling af salær og godtgørelse til den beskikkede advokat, som når der er meddelt fri proces.
- Hvordan der i forbindelse med en ophævelse af ensretningsprincippet og en indførelse af mulighed for at afgøre erstatningsspørgsmålet før eller efter straffesagens afgørelse, kan skabes hjemmel til at pålægge domfældte sagsomkostninger.
- Hvorvidt Erstatningsnævnet bør have mulighed for at afgøre erstatningsspørgsmålet, før straffesagen er afgjort, forudsat at der kun er tvist om erstatningens størrelse, det vil sige i sager, hvor den tiltalte kan erkende erstatningspligten.

Om den nærmere begrundelse for de enkelte elementer i forslagene fra Advokatrådet, Rigsadvokaten og Dommerforeningen henvises til bilag 2.

4.2. Justitsministeriets overvejelser

De gældende regler om behandling af borgerlige krav under straffesager (retsplejelovens kapitel 89) svarer i vidt omfang til de regler, der blev indført ved